

Det Anarkistiska Biblioteket

Anarkisterna och våldet

Staffan Jacobson

Staffan Jacobson
Anarkisterna och våldet
2009

Yelah

sv.anarchistlibraries.net

2009

Fysiskt våld och strafftänkande är auktoritärt och därmed i princip inte förenligt med anarkismens idéer. Fredliga medel är alltid att föredra om det alternativet finns. Anarkismens etik säger att medel och mål måste vara i överensstämmelse med varandra.

Den frihetliga socialismen har alltid varit anti-militaristisk. Om militären utbrast en gång **Albert Einstein**: "...detta hjordväsendets värsta utskott; sina stora hjärnor har de fått av misstag; de behöver endast använda ryggmärgen".

Om militärt och fascistiskt våld nu inte kan bekämpas med icke-våld och civil olydnad, måste det mötas med revolutionärt motstånd, inte med passivitet och underkastelse. Den militära kadaverdisciplinen förkastas då till förmån för en demokratiskt uppbyggd milis. I såväl Durruti-kolonnen som i Makhnovitarmén valde man sina officerare genom det allmänna, beslutande soldatrådet. Gerillakrig med folkets stöd, som i Vietnam, är fortfarande ett överlägset vapen mot en tekniskt mer avancerad fiende.

Frågan om våldsanvändning är inte enkel men nödvändig att ta ställning till, inte bara principiellt utan även i konkreta situationer och från fall till fall.

Errico Malatesta resonerar så här: "Anarkister är motståndare till våld. Huvudlinjen hos anarkismen är att avlägsna våldet från alla mänskliga relationer. Ett liv grundat på individens frihet, utan polisens inblandning. Av detta skäl är vi kapitalismens fiender, eftersom den behöver polisen för att tvinga arbetarna att låta sig exploateras. Därför är vi också fiender till staten, som är den tvångsmässiga och våldsamma organisationen av samhället."

Ordet "våld" missbrukas och devalveras av den borgerliga pressen på ett sätt som tänjer svenska språkets gränser till det orimliga, särskilt när man vill visa sin avsky för aktiva antikapitalister som använder sin yttrande- och demonstrationsfrihet. I efterdyningarna av EU-i-Göteborgsdebatten kallas exempelvis maskering för en våldshandling (!).

Låt mig därför ge några exempel på vad som är våld i dess ursprungliga betydelse: det öppna, statliga och militära våldet och det inbyggda, strukturella och sociala våldet. Detta våld pågår dygnet runt, år efter år. Det är ofta rent och naket personvåld och inget låtsasvåld mot döda föremål.

Det är våld när USA kan invadera vilket land som helst när som helst, för att utvidga sin marknad eller byta ut folkvalda ledare, utan att någon kan förhindra detta. Det är våld när Israel ockuperar, dödar och förtrycker palestinier i årtionden utan att kunna stoppas. Det är våld när USA rus-

tar för Star Wars och riskerar mänsklighetens undergång i kärnvapenkrig. Det är våld när majoriteten av jordens innevånare svälter och minoriteten lider av övervikt.

Det är våld när fattiga länder av de rika behandlas med straffullar, obetalbara skulder och vägras asyl- och flyktingrätt. Det är våld när giriga bolag plundrar både u- och i-ländernas resurser och förstör vår livsmiljö i jakt på lönsamhet.

Det är våld att alltför många varken har arbete, mat, bostad eller rent dricksvatten – till och med i västvärlden! Det är våld när polisen skjuter demonstranter i Göteborg och dödar dom i Genua. Det är våld när Sverige skickar ut våra ungdomar för att döda afghanska bönder eller exporterar vapen till diktaturer. Det är våld att den globala kapitalismen förödmjucar, plågar och profiterar på oss alla för en skamligt liten lön eller ingen lön alls, och förödar våra vardagsliv med alienation, tomhet och hopplöshet.

Men också med vrede, vilket är det enda hoppfulla i sammanhanget. Om nu denna vrede drabbar MacDonalds skyltfönster, en minkfarm, en Shellmack eller en brutal polisaktion – då är detta givetvis ingenting som kan jämföras på samma dag, samma vecka eller samma år som det riktiga, kapitalistiska våldet som ständigt pågår, har utrotat hela folkslag och generationer och förött hela kontinenter.

Att genomföra en total förvandling av samhället på reformistisk väg skulle dels ta hundratals år, dels inte vara förknippat med några garantier för att förändringen verkligen genomfördes och inte försvann på vägen. Hur det gick i Chile när man ville förändra samhället i kraft av en parlamentarisk seger i demokratiska val, det vet vi: fascisterna gjorde militärkupp och avrättade minst 3 000 personer inklusive den folkvalde presidenten. Den enda metod som fungerar vid stora samhällsförändringar är revolutionen. Och frågan om våldet aktualiseras oftast först av kontrarevolutionen.

Att våldet finns kvar i samhället trots att det är förbjudet i lagen tyder på att det handlar om mer än en enkel attitydfråga, det speglar något djupare, kanske inte i människonaturen men väl i samhällsstrukturen. Kanske det faktum att det finns olösta sociala motsättningar, t.ex.

Det enda medel som fungerar vid stora samhällsförändringar är, säger oss historien, är en revolution. Lagen förhindrar inte att mord begås; ibland bekräftas till och med handlingen genom dödsstraff, ett straff som vi hade kvar i Sverige så sent som på 1920-talet. Högerpartiet protesterade våldsamt när det avskaffades. Dubbelmoral kallas det, liksom när ameri-

kanska abortmotståndare dödar abortläkare eller när kristna präster väl-signar arméer. Och i krigstid är det plötsligt olagligt att inte döda!

Om man nu inte kan lita på att lagen alltid (eller någonsin) har rätt, hur ska man då resonera? Typiskt för bra anarkister är att de är inifrånstyrda. Om man har en hållbar personlig etik och en pålitlig inre kompass så klarar man sig även om lagen är helt fel. Som de nazistiska krigsförbrytarna i Nürnberg-rättegången efter kriget inte gjorde när de skyllde på lagen och på att de lydde order. Det dög inte. Egentligen kan de flesta inte tänka sig att döda någon. Att slå någon på käften i självförsvar däremot kan kanske inte undvikas, även om jag gör mitt allra bästa och är mycket snäll och trevlig.

Men det är förstås mer civiliserat att slåss med argument, och det är anarkister bra på. Det är det första jag själv skulle vilja rekommendera; våld uppstår nämligen ofta när argumenten tryter och därför kan det vara bra till att börja med att använda insidan i stället.

Ordet terrorism betecknar egentligen, som terroristhistorikern Björn Kumm påpekar ett statligt skräckvälde, exempelvis en militärmakts terror mot civilbefolkningen i krigstid eller i fredstid. Denna definition stämmer lätt och ledigt in på nazismen, stalinismen och på den sionistiska och amerikanska imperialismen. Fegast möjliga terrorbombning från hög höjd mot en försvarslös civilbefolkning känner vi väl till från Guernica, Bremen, Dresden, Hiroshima, Nagasaki, Vietnam, Afghanistan, Irak... det finns tusentals exempel. Bara staten har sådana resurser.

Däremot stämmer terroriststämpeln inte lika bra på desperata palestinska självmordsbombare som ingen armé har att bekämpa sina ockupanter med. Eller på frustrerade individuella anarkister på 1890-talet som i allmänhet nog undvek att skada oskyldiga.

Eller för den delen den demonstrant mot EU-mötet i Göteborg, **Hannes Westberg**, som blev skjuten i ryggen när han kastat en futtig sten (som inte träffade sitt mål) i polisens riktning. Vem som utpekar någon som "terrorist" ger helt enkelt en bild av vem som har makten och därmed tolkningsföreträdet, särskilt när det ordet används instinktivt och oreflekterat som i kvällspressen och på de av Bonnier Media AB beroende liberala ledarsidorna. De tyska nazisterna som ockuperade Frankrike under andra världskriget kallade följaktligen alla i franska folkets motståndsrörelse för "terrorister." I historiens backspegel ser det annorlunda ut.

USA är den makt som innehar flest massförstörelsevapen i världen, och som i genomsnitt under hela sin historia genomfört 1,2 invasioner av främmande stater om året. USA:s blockad har dödat miljoner barn i Irak,

något som den dåvarande utrikesministern **Madeleine Albright** ansåg vara "ett pris värt att betala". Attacken mot WTC den 11/9 dödade 2 600 civila, USA:s vedergällningsbombningar av Afghanistan dödade minst 3 000 civila, i Irak ytterligare minst 3 000 civila samt tillfångatagandet av 3 000 krigsfångar som i strid mot Genève-konventionen och internationell rätt hålls fängslade utan rättegång på obestämd tid, en del av dem på Guantanamo-basen.

Och i Abu Ghurayb-fängelset i Bagdad har Saddams torterare avlöst av amerikanska torterare. Också i detta fall är USA den makt som utfört flest terrordåd. Mot Castro har CIA riktat mer än 400 mordförsök; trots detta har inget av de hittills lyckats. Det finns mer att säga om 11/9; **Noam Chomsky** har redan sagt det mesta och händelsen har heller ingen anknytning till anarkismen. Däremot kan den användas som förevändning för att förfölja vem som helst och det är just vad som sker.

Det vore klokare att utrota fattigdomen än att försöka utrota de fattiga; de kommer naturligtvis att försvara sig med de medel de har till buds, och det kriget kan USA aldrig vinna; under kapitalismen är de fattiga alldeles för många. Sammanfattningsvis: man skall vara uppmärksam på vilken politisk makt och vilka ekonomiska intressen som bestämmer hur ordet "terrorist" används och tolkas.

Vrångbilden av anarkisten som en skäggig, svartmuslig, vansinnig bombkastare i svart slokhatt är alltigenom en konstruktion som syftar till att i det borgerliga lägret smutskasta anarkismens arbetarstödda idéer. Det var detta "argument" **Hjalmar Branting** slängde i ansiktet på **Hinke Bergegren**, en person som alla visste inte kunde göra en fluga förnär.

Den som gått igenom anarkismens historia måste också ställa sig den berättigade frågan: Har inte anarkisterna utsatts för ofantligt mycket mer våld än de själva använt? Jo, förvisso är det så. Merparten av den anarkistiska verksamheten genom historien har varit fredlig medan merparten av statens anslag mot anarkismen varit våldsamt. I direkta konfrontationssituationer har anarkisterna däremot alltid varit mycket resoluta och utan att tveka satt sitt eget liv på spel för friheten.

Och lägg märke till att i det klasslösa samhälle vi eftersträvar kommer konflikter inte längre att behöva lösas med våld!